

STUDIJ STRANIH JEZIKA U RIJEČKOM VISOKOM POMORSKOM ŠKOLSTVU

Već pri donošenju prvoga nastavnog programa za studije na Višoj pomorskoj školi u Rijeci 1949. godine, pomorski su stručnjaci i znanstvenici u Rijeci bili su duboko svjesni potrebe za stvaranjem i neprestanim razvijanjem jezične sposobnosti pomoraca na zapovjedničkim, časničkim i drugim dužnostima na brodu te pomorskih stručnjaka u brodarskim i lučkim poduzećima, međunarodnim otpremničkim kućama i pomorskim agencijama. Tako je nastava stranih jezika (ponajprije engleskog ali i talijanskog) zauzimala važno mjesto u nastavnim planovima, a iznosila je prosječno jedan sat predavanja i dva sata vježba na tjedan (studij nautike, broskog strojarstva i pomorske radiotelegrafije). Na nautičkom odjelu nastava engleskog jezika povremeno bi iznosila čak dva sata predavanja i tri sata jezičnih vježba u obje godine studija.

Kroz nastavu stranih jezika poticala se je i promicala normizacija te uporaba izvornoga hrvatskog pomorskog nazivlja, ne zanemarujući pritom ni sociolingvističku niti kulturološku vrijednost pomoračkoga žargona, upotrebu tzv. noštromizama i drugih, posebice leksičkih, obilježja svakodnevnog jezika brodske posade kao specifične jezične zajednice. Valja se u ovom kontekstu prisjetiti i prvih nastavnika M. Milinovića i M. Urbanija (utemeljitelja znanstvenog istraživanja jezika struke) te D. Aničića, J. Vlahovića i drugih, koji su, pišući prve priručnike i udžbenike te rječnike i znanstvene članke, uvelike pridonijeli ugledu nastave i upozorili na važnost izučavanja stranih jezika pomorske struke ne samo na stručnoj, već i na znanstvenoj razini.

Tradicija hrvatske pomorske leksikografije utemeljena u našim krajevima – u Senju, Bakru, Kraljevici i Rijeci – seže sve do 17. stoljeća. *Veliki latinsko-hrvatski rječnik* (1693.–1703.) Senjanina Pavla Richtera Vitezovića sadrži obilje pomorskih naziva (brod, oprema, vrste brodova, vjetrovi itd.). Jakov Anton Mikoč, ravnatelj Pomorske škole u Bakru, piše 1852. godine svoj rukopisni *Rečnik rukokretni* (rječnik rukovanja brodom), a Božo Babić, također profesor bakarske pomorske škole, objavljuje 1870. prvi hrvatski pomorski rječnik (*Morski riečnik: njemačko-talijansko-hrvatski*). Nedugo zatim, 1903., Aleksandar Lochmer izdaje u Senju i prvi opći *Englesko-hrvatski rječnik*, koji također obiluje pomorskim natuknicama i sadržajima unutar natuknica.

Naši i strani nastavnici na konferenciji IMLA-e o sigurnosti na moru i izučavanju pomorskog engleskog

Bogata tradicija učenja stranih jezika

Spomenuti će rječnici, uključujući i slikovni englesko-talijansko-hrvatski rječnik *Brodsko nomenklatura* (Pomorstvo, Rijeka, 1951.), poslužiti nastavnicima Katedre za strane jezike osnovane 1978. godine pri Višoj pomorskoj školi te, poslije, Pomorskog fakulteta u Rijeci da krajem sedamdesetih te osamdesetih i devedesetih godina ovoga stoljeća razviju bogatu leksikografsku aktivnost kada se tiskaju dva izdanja rječnika hrvatsko-engleskoga pomorskoga nazivlja (1989. i 1985.), nekoliko glosara pomorskih naziva, a u pripremi je i englesko-hrvatski pomorski rječnik sastavljen na temelju korpusa pomorskih tekstova i ispisa snimljenih govornih komunikacija u pomorstvu. U tom su razdoblju do danas pri Katedri za strane jezike djelovali ovi nastavnici: Dragan Aničić, prof., mr. sc. Tatjana Dvorski, dr. sc. Renata Fox, Božana Knežević, prof., Josip Luzer, prof., dr. sc. Boris Pritchard, mr. sc. Aris Spinčić, mr. sc. Jadranka Valentić, mr. sc. Deša Vio, Josip Vlahović, prof. i dr. sc. Marijan Urbany.

Spomenuti rječnici i korpus tekstova, kao i mnogobrojni terminološki stručni i znanstveni radovi predstavljeni na stručnim i znanstvenim savjetovanjima u Hrvatskoj i inozemstvu te objavljeni u uglednim domaćim i stranim časopisima i publikacijama, svrstavaju Katedru za strane jezike riječke Visoke pomorske škole i Odjela za pomorstvo Sveučilišta u Rijeci među istaknute i ugledne slične

ustanove u svijetu. To dokazuje i činjenica da su upravo nastavnici te katedre bili među glavnim nositeljima triju značajnih znanstvenih savjetovanja IMLA-e (Međunarodnoga udruženja profesora i nastavnika pomorskih učilišta) pod okriljem Svjetske pomorske organizacije, s tematikom sigurnosti plovidbe, ljudskih odnosa na brodu i istraživanja pomorskoga (engleskog) jezika u funkciji sigurnosti plovidbe. Ta su međunarodna savjetovanja bila održana u Rijeci i Opatiji 1980., 1987. i 1999. godine.

Uz individualna znanstvena istraživanja, rad na istraživanju engleskoga i hrvatskog pomorskog jezika tekao je i okviru triju projekata Katedre za strane jezike, koje je prijavilo i odobrilo Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske:

- “Hrvatsko-englesko pomorsko nazivlje” (1980.–1984.) pod vodstvom M. Urbanija. Rezultat je toga projekta spomenuti *Hrvatsko-engleski rječnik pomorskog nazivlja* (autori: B. Pritchard, A. Spinčić, M. Urbany, J. Valentić, D. Vio, Josip Vlahović; Školska knjiga, 1989. i 1985.);
- “Komunikacijska pouzdanost jezika u pomorstvu kao faktor sigurnosti plovidbe” u razdoblju 1985.–1989. – glavni istraživač M. Urbany. Studija je predstavljena na nekoliko savjetovanja te u člancima u časopisima. Sadrži i oko pedeset kasete stvarnih govornih komunikacija koje je snimio autor ovoga priloga, a odnose se na postupke pri dolasku broda u luke i odlasku iz luka i VTS-područja, pri sidrenju, obavljanju carinskih i administrativnih formalnosti, te uključuje hrvatsku obalu Jadrana i neka od područja s najgušćim prometom na svijetu (istraživači u projektu bili su: J. Luzer, B. Pritchard, A. Spinčić, M. Urbany, J. Valentić),
- “Komparativna leksička studija engleskog i hrvatskog nazivlja u pomorstvu” u razdoblju 1991.–1994. – glavni istraživač B. Pritchard. Tim je projektom stvorena tekstualna i leksička baza podataka (korpus) za izradbu novih udžbenika, obogaćivanje jezičnih vježba te građa za pomorske rječnike i glosare. Istraživači: R. Fox, J. Luzer, B. Pritchard, A. Spinčić, M. Urbany, J. Valentić. Rezultati projekta prikazani su na domaćim i stranim stručnim i znanstvenim savjetovanjima i objavljeni u časopisima i zbornicima. U pripremi je izdavanje englesko-hrvatskog rječnika kao praktičnoga rezultata ovoga projekta.

Spomenuti znanstveni projekti, neprestano pojedinačno usavršavanje nastavnika (tri doktora znanosti i sedam magistara znanosti u zadnjih petnaestak godina), česta potpora riječkih i drugih pomorskih gospodarskih organizacija te Pomorskoga fakulteta odnosno današnje Visoke pomorske škole i Odjela za pomorstvo, osigurali su Katedri za strane jezike najutjecajnije mjesto u izdavanju udžbenika, priručnika te internih publikacija za učenje engleskog, njemačkog i talijanskog jezika u Hrvatskoj. Ovdje se navode neka od značajnijih izdanja čiji su autori sadašnji ili bivši nastavnici katedre:

- D. Aničić, *Talijanski za pomorce: poslovno dopisivanje i brodska dokumentacija*, Rijeka: Viša pomorska škola, 1975.
- R. Fox, *Fachdeutsch: Verkehrswirtschaft, Warenverkehr, Spedition*, Rijeka: Pomorski fakultet, 1992.
- F. Fox, *Verkehrswesen: Fachsprache Deutsch: Verkehrswesen, Warenverkehr und Spedition*, 1. izd. Zagreb: Školska knjiga, 1996.
- J. Luzer, *Napomene o teretu na časničkoj potvrdi ili primjedbe u teretnici*, Rijeka: Izdavački centar Rijeka, 1985.
- J. Luzer, A. Spinčić, *Gramatička vježbenica engleskog jezika*, 3. izd., Rijeka: Visoka pomorska škola: 1994
- B. Pritchard, *An English Textbook for Deck Officers*, Rijeka: Pomorski fakultet, 1989.
- B. Pritchard, *Ship's Business in English*, 4. izd., Rijeka: Pomorski fakultet, 1994.

*Rad u suvremeno
opremljenoj učionici
stranih jezika*

- B. Pritchard, *Maritime English 1*, 1. izd., Zagreb: Školska knjiga, 1995.
- B. Pritchard, *Maritime English, con un vocabolario Inglese-Italiano dei termini marittimi, edizione italiana con la collaborazione di G. Penco-Schaffer*, Udine: Del Bianco Editore, 1999.
- A. Spinčić, *English Textbook for Marine Engineers*, Rijeka: Pomorski fakultet, 1994.
- A. Spinčić, B. Pritchard, *English Textbook for Marine Engineers II.*, 3. izd., Visoka pomorska škola: Rijeka 1999.
- J. Sušan, J. Luzer, *J. Navtex*, 2. izd, Zagreb: Školska knjiga, 1993.
- M. Urbany, *Business Letters in English*, 13. izd, Zagreb: Školska knjiga, 1995.
- M. Urbany, (urednik): *Hrvatsko-engleski rječnik pomorskog nazivlja* (autori: B. Pritchard, A. Spinčić, M. Urbany, J. Valentić, D. Vio, Josip Vlahović); 2. izd., Zagreb: Školska knjiga, 1985.
- J. Vlahović, *Seafaring in English for the First Year of Nautical Department*, Rijeka: Viša pomorska škola, 1976.
- J. Vlahović, *Brodsko poslovanje, dokumentacija i dopisivanje na engleskom jeziku*, Viša pomorska škola: Rijeka, 1976.
- J. Vlahović, *Ship and Navigation in English*, Rijeka: Fakultet za pomorstvo i saobraćaj, 1985.

Visok ugled Katedre za strane jezike

Danas Katedra za strane jezike (stalno zaposleni nastavnici: B. Knežević, J. Luzer – pročelnik, B. Pritchard, J. Valentić) djeluje pri Visokoj pomorskoj školi u Rijeci, a dio nastavnika djelomice je zaposlen i surađuje u izvođenju nastave stranih jezika na Odjelu za pomorstvo Sveučilišta u Rijeci.

Svi su nastavnici Katedre članovi Međunarodnog udruženja profesora i nastavnika (IMLA-e) te redovito sudjeluju na dvogodišnjim savjetovanjima tog udruženja o pomorskom engleskom jeziku (Workshop on Maritime English – WOME). Dio nastavnika surađuje sa Svjetskim pomorskim sveučilištem u Malmöu, Švedska, Akademijom IMO-a u Trstu (IMO-IMA). Nastavnici Katedre također su članovi Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku (sadašnji predsjednik Društva – B. Pritchard) te Hrvatskoga društva za anglističke studije i drugih znanstvenih i stručnih udruženja.

Nedavno je uz pomoć tvrtke *Netcom* iz Rijeke otvoren suvremen laboratorij za učenje stranih jezika opremljen s 15 umreženih osobnih računala, što omogućuje studentima interakcijsko učenje stranih jezika, kao i izravan pristup Internetu i korištenje elektroničkih rječnika i baza tekstova te rad s prevodilačkim programima.

Visok ugled Katedra će i nadalje opravdavati novim, suvremenijim udžbenicima, knjigama, priručnicima, znanstvenim i stručnim radovima, neprestanim unapređivanjem nastave u skladu sa zahtjevima Konvencije STCW 1995., zahtjevima o kakvoći itd., odužujući se tako preminulim članovima Katedre prof. dr. Marijanu Urbaniju, kap. Milanu Milinoviću i prof. Draganu Aničiću, te svojim umirovljenicima i bivšim članovima za njihov značajan osobni doprinos nastavi stranih jezika na hrvatskim pomorskim učilištima i stručnom i znanstvenom izučavanju pomorskoga jezika.

Dr. sc. **Boris Prichard**